

DATUM
2015-06-18
ERT DATUM
2015-05-18

DIARIENR
2015/108-4
ER BETECKNING
N2015/3479/TIF

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Koll på anläggningen (SOU 2015:42)

I betänkandet lämnar utredningen en rad förslag som syftar till att utveckla Trafikverkets underhållsverksamhet. Några av de förslag som utredningen lämnar berör områden som Statskontoret nyligen har behandlat i rapporten *På rätt väg? – Uppföljning av Trafikverket och Transportstyrelsen* (2015:14). Statskontoret väljer därför att beröra dessa områden i remissvaret.

Avvägningen mellan egen regi och externt genomförande

Trafikverket har enligt utredningen ett långtgående mandat att självt besluta om underhållet av järnvägen ska utföras i egen regi eller av externa entreprenörer. Utredningen anser att detta ska gälla även fortsättningsvis och att beslutet om utförare bör utgå ifrån vad som bedöms vara mest ändamålsenligt och effektivt i det enskilda fallet.

Statskontoret instämmer i stort i utredningens bedömning. Vi vill dock framhålla att inriktningen på de organisationsförändringar som genomförts på transportområdet har varit att Trafikverket i huvudsak ska lägga över ett större åtagande på entreprenörer och konsulter och inte bedriva verksamhet i egen regi. Även om det inte finns några formella hinder för Trafikverket att bedriva verksamhet i egen regi så har regeringen inte tydligt uttalat i vilken utsträckning Trafikverket får eller bör göra det. Statskontoret har i rapport 2015:14 därför föreslagit att regeringen i dialog med Trafikverket verkar för en samsyn om inriktningen på myndighetens beställarroll och genomföranderoll i stort. Det gäller alltså inte bara järnvägsunderhållet.

Avvägningen mellan utförar- och funktionsentreprenader

Utredningen anser generellt att Trafikverket ska göra en avvägning mellan funktionsentreprenader och utförandeentreprenader utifrån vad som är lämpligt i det enskilda fallet. Utredningen anser dock att Trafikverket har för dålig kunskap om anläggningens tillstånd för att använda funktionsentreprenader inom järnvägsunderhållet.

Statskontoret kan inte bedöma i vilken utsträckning Trafikverket bör använda sig av funktionsentreprenader inom järnvägsunderhållet. Vår genomgång av tidigare uppföljningar och utvärderingar visar att det är osäkert vilken som är den mest ändamålsenliga entreprenadformen eftersom resultaten pekar i olika riktning. Statskontoret förordar därför att Trafikverket tillämpar en blandad strategi där myndigheten prövar och utvärderar olika arbetssätt.¹ Det kan handla om att i linje med utredningens förslag anpassa arbetssätt till olika segment av anläggningsmarknaden. Det kan också handla om att pröva olika arbetssätt för att åstadkomma ökad produktivitet och innovation i anläggningsbranschen.

Trafikverkets ledning och styrning

Utredningen föreslår att Trafikverkets ledning och styrning bör genomlysas. Utredningen har bland annat identifierat att Trafikverket har svårt att på ett effektivt och enhetligt sätt hantera frågor som berör flera verksamhetsområden. Utredningen anser även att Trafikverkets styrande dokument och strategier kan vara svåra att tillämpa i det praktiska arbetet.

Även Statskontoret har identifierat problem i Trafikverkets interna organisation och styrning. I likhet med utredningen bedömer vi att samordningen mellan verksamhetsområdena brister och att detta därför bör åtgärdas. Vi har i vårt utredning dock inte närmare analyserat Trafikverkets styrande dokument eller strategier för att kunna uttala oss om dessa dokument. I våra intervjuer med personal inom Trafikverket har det dock framförts synpunkter som liknar de som utredningen beskriver.

I likhet med utredningen bedömer Statskontoret att myndighetens ledning och styrning kan behöva genomlysas. I betänkandet saknar vi dock en redogörelse av formerna för genomlysningen och vad den närmare ska innehålla. När det gäller formerna anser vi att Trafikverket självt bör svara för en sådan genomlysning. Det framstår som en naturlig del i myndighetens strävan att utveckla sin organisation och förbättra samordningen mellan verksamhetsområdena. Det framstår också som lämpligt att den påbörjas efter det att den nya generaldirektören har tillträtt.

Statskontoret anser även att en genomlysning av Trafikverkets ledning och styrning bör ha ett brett perspektiv och inte endast omfatta interna styrande dokument och strategier. Vi bedömer att de problem som har identifierats delvis beror på att det finns motsättningar mellan de mål som Trafikverket, i linje med förarbetena, strävar efter att uppnå. Myndigheten strävar bland

¹ Ett liknande förslag har lämnats av forskare kopplade till Sveriges Bygguniversitet. Forskarna talar om en "experimentell ansats" där man parallellt arbetar med flera modeller. Se Sveriges Bygguniversitet, *Renodlad beställare – En förstudie* (TRV 2013/56184), sid. 16.

DATUM

DIARIENR

2015-06-18

2015/108-4

annat efter att samordna verksamheten mellan trafikslagen, inom verksamhetsområdena och mellan verksamhetsområdena. Vi bedömer att det finns inbyggda motsättningar mellan dessa strävanden. En hård samordning av verksamheten inom ett verksamhetsområde kan exempelvis ge sämre förutsättningar för en samordning mellan verksamhetsområdena. Vi anser därför att Trafikverket måste prioritera mellan samordningsbehoven. I en analys av ledningen och styrningen bör det därför ingå att göra en avvägning mellan olika samordningsbehov.

Generaldirektör Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. T.f. utredningschef Annika Gustafsson samt utredare Johan Lantto, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Ingvar Mattson

Johan Lantto